

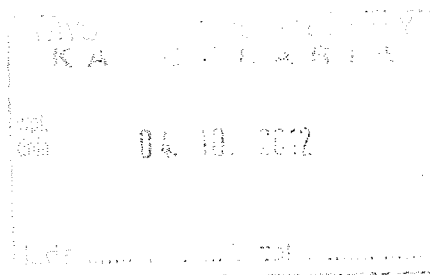

RZECZPOSPOLITA POLSKA
PROKURATOR GENERALNY

Warszawa, dnia 4 października 2012 r.

PG VIII TK 54/12

SK 22/12

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną Spółdzielni Mieszkaniowej O
w P o stwierdzenie niezgodności przepisu art. 49¹ ustawy
z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2003 r.
Nr 119 ze zm.), w zakresie, w jakim stanowi, iż koszty sądowe oraz koszty
zastępstwa procesowego pokrywa spółdzielnia niezależnie od wyniku sprawy,
z art. 2, art. 32 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji
Rzeczypospolitej Polskiej

– na podstawie art. 33 w związku z art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia
1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) -

przedstawiam następujące stanowisko:

**postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1
ustawy o Trybunale Konstytucyjnym – ze względu na zbędność wydania
wyroku.**

UZASADNIENIE

Spółdzielnia Mieszkaniowa O w P wniosła o stwierdzenie niezgodności przepisu art. 49¹ ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2003 r., Nr 119 ze zm.), w zakresie, w jakim stanowi, iż koszty sądowe oraz koszty zastępstwa procesowego pokrywa spółdzielnia niezależnie od wyniku sprawy, z art. 2, art. 32 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Skarga konstytucyjna została wywiedziona na tle następującego stanu faktycznego.

W dniu lutego 2011 r. Sąd Apelacyjny w P, w sprawie o sygn. , oddalił zażalenie Skarżącej na, zawarte w wyroku Sądu Okręgowego w P z dnia listopada 2010 r., sygn. , rozstrzygnięcie w przedmiocie obciążenia Skarżącej pełnymi kosztami procesu, w tym także kosztami zastępstwa procesowego, pomimo oddalenia powództwa przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej O . Podstawą prawną orzeczenia sądu drugiej instancji był przepis art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, zobowiązujący spółdzielnię mieszkaniową do pokrycia wszystkich kosztów sądowych, w tym również kosztów zastępstwa procesowego, bez względu na wynik procesu w sprawie żądania przez powoda, w razie beczynności spółdzielni, ustanowienia prawa odrębnej własności lokalu.

Nawiązując do ustaleń Trybunału Konstytucyjnego Skarżąca podniosła, iż koszty sądowe spełniają liczne funkcje: fiskalne, służebne wobec wymiaru sprawiedliwości, a także społeczne. Ostatnia z nich oznacza wpływ, jaki koszty postępowania wywierają na życie społeczne w sensie pozytywnym (ograniczają

pieniactwo, szykanowanie przeciwnika, chęć niesłusznego wzbogacenia się kosztem przeciwnika). Kwestionowany przepis nie spełnia – zdaniem Skarżącej – funkcji społecznej w tym znaczeniu. Przeciwnie – stanowi zachętę do pieniactwa, wszczynania procesów w imię ochrony fikcyjnych interesów czy nawet źródło niesłusznego wzbogacenia się kosztem spółdzielni, a w konsekwencji – kosztem jej członków.

Skarżąca stwierdziła, że zaskarżony przepis narusza art. 32 ust. 1 Konstytucji. Porównując sytuację spółdzielni mieszkaniowych do innych podmiotów mających osobowość prawną, działających na rynku nieruchomości, w szczególności do wspólnot mieszkaniowych, skonstatowała, że tylko spółdzielnie mieszkaniowe są zobowiązane do ponoszenia „kosztów wskazanych w art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych”. Ich odmienne traktowanie nie znajduje oparcia w przepisach Konstytucji. Naruszenie zasady równości przejawia się również w tym, że przepis art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych nie zapewnia jednakowej możliwości obrony swoich praw stronom procesu. Wprowadzone przez zaskarżony przepis różnicowanie nie jest przy tym równoważone przez jakikolwiek ważny interes lub wartość konstytucyjną.

Skarżąca pokreśliła, że jeżeli zamiarem ustawodawcy było ułatwienie członkom spółdzielni dochodzenie swych praw, to nie powinno to odbywać się kosztem spółdzielni mieszkaniowych. Zobowiązanie spółdzielni mieszkaniowej do pokrywania wszystkich kosztów, także w przypadku wygrania przez nią procesu, jest nieuzasadnionym, niesprawiedliwym i naruszającym zasadę równości stron obowiązkiem.

Uzasadniając naruszenie, przez art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, prawa do sądu Skarżąca podkreśliła, że prawo to zawiera dyrektywę, w świetle której nie można zamykać lub nadmiernie ograniczać

dostępu do wymiaru sprawiedliwości, zaś wygórowany poziom kosztów, jak i zasady ich rozkładu mogą być podnoszone jako zarzut ograniczenia dostępności sądu. Zakwestionowany przepis art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych w istotny i rzeczywisty sposób wpływa na możliwość korzystania przez spółdzielnię mieszkaniową z ochrony praw podmiotowych na drodze sądowej. Z uwagi na wysokość kosztów, jakimi obciążana jest spółdzielnia mieszkaniowa, i to bez względu na wynik sprawy, decyzja o podjęciu obrony w procesie musi być poprzedzona analizą ekonomiczną.

Zdaniem Skarżącej, ustawodawca, przyjmując zakwestionowaną regulację, nie dochował zasad prawidłowej legislacji, gdyż wprowadził przepis, którego konsekwencje finansowe, nie obciążając budżetu państwa, przerzucono na spółdzielnie mieszkaniowe.

Przed podjęciem analizy zarzutów przedstawionych w skardze konstytucyjnej krótkiego omówienia wymaga kwestia wskazanego w niej, ujętego w formie zakresowej, przedmiotu kontroli konstytucyjności. Skarżąca poddała bowiem badaniu, pod względem zgodności z powołanymi wzorcami konstytucyjności, przepis art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych „w zakresie, w jakim stanowi, iż koszty sądowe oraz koszty zastępstwa procesowego pokrywa spółdzielnia, niezależnie od wyniku sprawy”.

Zaskarżony przepis art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych ma następującą treść:

„Art. 49¹. Osoba, która na podstawie ustawy może żądać ustanowienia prawa odrębnej własności lokalu, w razie bezczynności spółdzielni, może wystąpić do sądu z powództwem na podstawie art. 64 Kodeksu cywilnego w związku z art. 1047 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego. Koszty sądowe oraz koszty zastępstwa procesowego pokrywa spółdzielnia.”

Nie ulega wątpliwości, iż zakres zaskarżenia przepisu art. 49¹ ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych odpowiada w istocie treści normy, jaką wysławia zdanie drugie kwestionowanego przepisu. Należy więc przyjąć, że w rzeczywistości Skarżąca zakwestionowała przepis art. 49¹ zdanie drugie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych.

W świetle powyższego stwierdzenia należy odnotować, że przepis art. 49¹ zdanie drugie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych był już przedmiotem badania w zakresie jego konstytucyjności.

Wyrokiem z dnia 27 lipca 2012 r., w sprawie o sygn. P 8/12, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że „[a]rt. 49¹ zdanie drugie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (...)

- w brzmieniu obowiązującym od 31 lipca 2007 r. do 29 grudnia 2009 r., nadanym przez art. 1 pkt 38 ustawy z dnia 14 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 125, poz. 873, z 2008 r. Nr 235, poz. 1617 oraz z 2009 r. Nr 117, poz. 9888 i Nr 223, poz. 1779), oraz

- w brzmieniu obowiązującym od 30 grudnia 2009 r., nadanym przez art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 18 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz o zmianie niektórych innych ustawy (Dz. U. Nr 223, poz. 1779),

obciążając pozwaną spółdzielnię mieszkaniową kosztami procesu niezależnie od wyniku postępowania, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.”

Sentencja powołanego wyroku Trybunału Konstytucyjnego wskazuje, że stwierdzenie niekonstytucyjności dotyczy dwóch brzmień przepisu art. 49¹ zdanie drugie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych: obowiązującego w

okresie od dnia 31 lipca 2007 r. do dnia 29 grudnia 2009 r. oraz obowiązującego od dnia 30 grudnia 2009 r. Powołany wyrok Trybunału Konstytucyjnego został ogłoszony w Dzienniku Ustaw z dnia 3 sierpnia 2012 r. pod poz. 888. Wobec tego, iż Trybunał Konstytucyjny nie zastosował w powołanym wyroku klauzuli odraczającej, należy przyjąć, że z dniem 3 sierpnia 2012 r. uznany za niekonstytucyjny przepis art. 49¹ zdanie drugie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, w brzmieniu obowiązującym od dnia 30 grudnia 2009 r., utracił moc obowiązującą.

W związku z przywołanym wyrokiem w sprawie o sygn. P 8/12 konieczne jest rozważenie celowości merytorycznego rozpoznania zarzutów sformułowanych w niniejszej sprawie, z uwagi na tożsamość przedmiotu kontroli – art. 49¹ zdanie drugie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, a także ustalenie przesłanki ewentualnego umorzenia postępowania. Ze względu na brak tożsamości podmiotowej ze sprawą o sygn. P 8/12, nie można mówić o spełnieniu się ujemnej przesłanki procesowej, jaką jest powaga rzeczy osądzonej (*res iudicata*), zobowiązująca do umorzenia postępowania z powodu niedopuszczalności wydania wyroku. Jednakże uprzednie rozpoznanie sprawy konstytucyjności określonego przepisu prawnego (normy prawnej) z punktu widzenia tych samych zarzutów nie może być uznane za prawnie obojętne. Powoduje to konieczność wydania rozstrzygnięcia opartego na zasadzie *ne bis in idem*.

W dotychczasowym orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego zasada *ne bis in idem* jest pojmowana jako zakaz ponownego orzekania o tym samym przedmiocie (por. wyrok z 4 listopada 2003 r., sygn. K 1/03, OTK ZU nr 8/A/2003, poz. 85), przy czym umorzenie postępowania konieczne jest wówczas, gdy występuje tożsamość zaskarżonych przepisów, wzorca konstytucyjnego oraz zarzutów (por. postanowienie z dnia 14 stycznia 1998 r., sygn. K. 11/97, OTK ZU nr 1/1998, poz. 5).

Dodać trzeba również, iż zasada *ne bis in idem* nakłada na Trybunał Konstytucyjny obowiązek dokonania w kategoriach pragmatycznych oceny celowości prowadzenia postępowania i orzekania w kwestii, która została już jednoznacznie i ostatecznie rozstrzygnięta (por. postanowienia Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 21 stycznia 1998 r., sygn. K. 33/97, OTK ZU nr 1/1998, poz. 8 oraz z dnia 21 grudnia 1999 r., sygn. K. 29/98, OTK ZU nr 7/1999, poz. 172). Zatem w przypadku, gdy we wcześniejszym orzeczeniu stwierdzono niezgodność z Konstytucją zakwestionowanego powtórnie przepisu, ponowne rozpoznanie tej samej kwestii jest zbędne, nawet jeśli podmiot inicjujący postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym przedstawił nowe, oprócz będących już podstawą orzeczenia niekonstytucyjności, wzorce kontroli (taka sytuacja zaistniała w przedmiotowej sprawie, gdyż Skarżąca powołała, poza wzorcami wskazanymi przez inicjatorów postępowania w sprawie P 8/12, także art. 31 ust. 3 Konstytucji – jako przepis występujący w związku z art. 45 ust. 1 ustawy zasadniczej). Nie ma bowiem znaczenia, czy mogły istnieć inne jeszcze podstawy do stwierdzenia niekonstytucyjności konkretnego unormowania, skoro osiągnięty został już podstawowy cel, będący również celem podmiotu ponownie kwestionującego to samo unormowanie, polegający na wyeliminowaniu z porządku prawnego stanu niezgodności z Konstytucją (*vide* – postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 października 2001 r., sygn. SK 3/01, OTK ZU nr 7/2001, poz. 218).

W przedmiotowej sprawie należy uznać, że prowadzenie postępowania, ze względu na wyeliminowanie – na skutek wyroku w sprawie P 8/12 – z porządku prawnego przepisu, co do którego Skarżąca sformułowała tożsame zarzuty naruszenia postanowień Konstytucji, jest zbędne. Dlatego zasadnym jest umorzenie postępowania ze względu na zbędność wydania wyroku.

Mając na uwadze powyższe, wnoszę jak na wstępie.

Z wyrazami szacunku
Prokurator Generalny
Robert Bernad
Zastępca Prokuratora Generalnego